

Meddelande om given för en ren industri

Klimat- och näringslivsdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2025) 85

Celexnummer 52025DC0085

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. Given för en ren industri: En gemensam färdplan för konkurrenskraft och fossilfrihet

Sammanfattning

Syftet med kommissionens meddelande om given för en ren industri är att presentera en övergripande färdplan för att både stärka den europeiska industrins konkurrenskraft och påskynda dess gröna omställning. Fokus i meddelandet läggs på att stödja energiintensiva industrier att ställa om, elektrifiera och bemöta höga energikostnader samtidigt som innovativa lösningar inom den europeiska miljötekniksektorn främjas för att säkerställa framtidens konkurrenskraft. Given för en ren industri utgår från hela värdekedjan och berör därför ett brett spektrum av affärsdrivande faktorer: (1) prisvärd energi, (2) ledande marknader, (3) finansiering, (4) cirkularitet och tillgång till material, (5) globala marknader och internationella partnerskap samt (6) kompetens. Meddelandet bör ses som en färdplan för de centrala politiska strategier som kommissionen anser behövs för att uppnå en konkurrenskraftig och ren industri i EU. Ett flertal konkreta lagstiftningsförslag och strategier kommer att presenteras inom ramen för meddelandet under de närmaste åren.

Regeringen välkomnar inriktningen för meddelandet om given för en ren industri. EU behöver stärka sin konkurrenskraft för att säkerställa en positiv utveckling för tillväxt, handel och arbete inom hela unionen samt för att klara energi- och klimatomställningen. För att det ska vara möjligt behöver det vara attraktivt att genomföra gröna investeringar. Det är därför följdriktigt att kommissionen har presenterat en strategi för stärkt industri och grön

omställning. Samtidigt är regeringen tveksam till förslag inom upphandling som går ut på att sluta den inre marknaden från omvärlden och i praktiken endast köpa varor som producerats inom EU. Regeringen är även återhållsam i användandet av handelspolitiska skyddsinstrument där kommissionens avsikt är att i större utsträckning inleda utredningar på eget initiativ. Regeringen återkommer till riksdagen avseende enskilda initiativ när de har presenterats.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Den 18 juli 2024 tillkännagav kommissionens ordförande i sina politiska riktlinjer att kommissionen skulle ta fram given för en ren industri inom de första 100 dagarna av kommissionens mandatperiod. Meddelandet tar sin utgångspunkt från rapporten av den oberoende högnivågruppen under Mario Draghis ledning om EU:s långsiktiga konkurrenskraft, som presenterades den 9 september 2024 och som även den togs fram på initiativ av kommissionens ordförande. Given för en ren industri bygger även vidare på inspel från industriledare, arbetsmarknadens parter och det civila samhället enligt Antwerpenförklaringen om en europeisk industrigiv, som initierades den 20 februari 2024, samt kommissionens dialoger om omställningen till ren energi som pågick mellan den 10 oktober 2023 och den 8 april 2024. Given för en ren industri väntas utgöra en viktig grund för den nya kommissionens mandatperiod för att stärka EU:s konkurrenskraft samtidigt som arbetet för energi- och klimatomställning fortsätter. Den 26 februari 2025 presenterade kommissionen sitt meddelande om given för en ren industri.

1.2 Förslagets innehåll

Kärnan i given för en ren industri är att uppnå både långsiktig konkurrenskraft och industrins gröna omställning genom en ny tillväxtstrategi som länkar samman sex affärsdrivande faktorer. Kommissionen avser uppnå målsättningarna i meddelandet genom att:

1. Säkerställa tillgång till energi till överkomliga priser med fokus på att sänka energikostnader, främja ren energi och förbättra elnätens effektivitet för att stödja europeiska industriföretag, särskilt de energiintensiva.

2. Driva på utvecklingen av marknader för rena teknologier genom att skapa efterfrågan på koldioxidsnåla produkter och teknologier, vilket främjar innovation och hållbarhet i industrin.
3. Stärka finansiering på EU-nivå, mobilisera privata investeringar och effektivisera det statliga stödet för att bidra till givens mål.
4. Stärka den cirkulära ekonomin och positionera EU som världsledande inom området till 2030, för att minska resursberoende, avfall och koldioxidutsläpp, samtidigt som den ekonomiska konkurrenskraften stärks.
5. Främja internationella partnerskap genom samarbeten och handelsavtal för att säkerställa tillgång till råvaror och globala marknader, samtidigt som EU:s strategiska oberoende stärks.
6. Satsa på kompetensutveckling och skapa arbetstillfällen av hög kvalitet för en rättvis omställning.

Tillgång till energi till överkomliga priser

Given för en ren industri har en tydlig koppling till energiområdet och kommissionens handlingsplan för överkomliga energipriser anges som en hörnsten i initiativet. Kommissionen föreslår att bygga mer förnybar elproduktion, energilager och elnät, inklusive gränsöverskridande sammanlänkningslinjer. För detta anses tillståndprocesserna behöva bli ännu mer effektiva. Kommissionen kommer att föreslå åtgärder för snabbare tillståndprocesser för industrins klimatomställning och tillgång till energi.

Kommissionen avser att främja långsiktiga elprisavtal genom att involvera Europeiska investeringsbanken (EIB) som garant i avtalen i ett pilotprogram. Dessutom vill kommissionen anta nya regler för kapacitet i gränsöverskridande ledningar som ska underlätta tillgången för industrikunder till el.

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att slutföra förhandlingarna av energiskattedirektivet och anser att medlemsstaterna bör sänka skatten på el för

energintensiv industri. Utöver detta avser kommissionen främja industrins användning av förnybar vätgas och lågkolvsvätgas, bland annat genom att vidare utveckla vätgasbanken. Produktion av vätgas från förnybar el ska även kunna ingå i Europeiska investeringsbankens pilotprojekt med garantier för PPA-avtal. Vidare föreslås ett antal åtgärder för gasmarknaden, inklusive att tillsätta en särskild arbetsgrupp för gasmarknaden. Det öppnas även för att möjliggöra tillämpning av det så kallade iberiska undantaget genom att subventionera gas till gaskraftverk vid höga priser.

Ledande marknader

I meddelandet presenteras förslag om att skapa starkare marknader för koldioxidsnåla produkter genom en kombination av regler och incitament. Syftet är att säkerställa att klimatvänliga produkter gynnas framför billigare, men mer utsläppsintensiva alternativ.

Kommissionen avser att se över reglerna för offentlig upphandling och införa krav på hållbarhet och motståndskraft. Som ett led i detta kommer ett förslag till en rättsakt om påskyndad utfasning av fossila bränslen i industrin att innehålla kriterier för hållbarhet och resiliens som ska tillämpas på olika stödformer och offentlig upphandling, bland annat i syfte att stärka efterfrågan på rena europeiska produkter.

En ny delegerad akt ska tydliggöra regler för koldioxidsnål vätgas och vätgasbanken ska få en tredje finansieringsrunda för att stödja investeringar i grön och lågutsläppsvätgas. Samtidigt lanseras en ny vätgasmekanism år 2025 för att koppla samman vätgasproducenter med industriella användare och därmed minska osäkerheten på marknaden.

Offentliga och privata investeringar

Meddelandet betonar att industrins gröna omställning kommer att kräva omfattande investeringar och att finansieringen ska bygga på tre huvudsakliga källor: EU-medel, privat kapital och nationell finansiering. Kommissionen planerar att mobilisera betydande resurser genom fonder som InvestEU och innovationsfonden, samt genom garantier från EIB. Kommissionen lyfter särskilt innovationsfonden som ett viktigt verktyg för industrins omställning. Dessutom föreslås en bank för utfasning av fossila bränslen i industrin inom

ramen för en ny konkurrenskraftsfond, bland annat med finansiering från intäkter från EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS). Samtidigt annonseras förslag för att attrahera privat kapital genom stödmekanismer, inklusive garantier och förenklade regler. Dessutom uppmanas medlemsstaterna att använda sina nationella budgetar, skatteincitament och statsstöd för att komplettera finansieringen och på så sätt stödja omställningen. Kommissionen annonserar även i meddelandet att de ämnar lägga fram förslag till ett mer flexibelt femårigt ramverk för statsstödsreglerna. Ramverket är tänkt att möjliggöra nödvändigt och proportionerligt statsstöd för att locka till sig privat kapital. Därtill aviseras en översyn av riktlinjer vid konkurrensrättslig tillsyn av företagskoncentrationer.

Cirkulär ekonomi: säker tillgång till råmaterial och resurser

I sitt meddelande lyfter kommissionen fram cirkulär ekonomi som en viktig komponent för att stärka konkurrenskraften och driva på den gröna omställningen. Förutom att bidra till resurseffektivitet och en grön omställning bedömer kommissionen att den cirkulära marknadens värde kan öka från dagens 31 miljarder euro till 100 miljarder euro och skapa en halv miljon nya arbetstillfällen.

Kommissionen prioriterar ett snabbt genomförande av akten för kritiska råmaterial och presenterar ett flertal åtgärder för att uppnå detta. Till dessa hör bland annat att fastställa strategiska projekt, en plattform för att aggregera efterfrågan och ett center genom vilket företag kan göra gemensamma inköp av kritiska råmaterial.

Meddelandet bekräftar kommissionens ambition att ta fram en rättsakt om den cirkulära ekonomin till 2026. Syftet är att minska på avfallet och att öka livslängden på material som används i tillverkningen av varor genom att främja återvinning, återanvändning och hållbar produktion. Kommissionen anser att det är avgörande för konkurrenskraftiga och resilienta marknader att maximera EU:s begränsade resurser, samt att minska på överberoenden av råmaterial från tredje länder. Kommissionen avser tillhandahålla informell vägledning om hur samarbeten om återvinning av råvaror mellan industriaktörer mest effektivt kan förenas med EU:s konkurrensregler.

Globala marknader och internationella partnerskap

I syfte att både säkerställa EU:s tillgång till kritiska råvaror och stärka EU:s strategiska oberoende föreslår kommissionen i sitt meddelande att upprätta internationella partnerskap genom samarbeten och frihandelsavtal. Ett särskilt komplement till frihandelsavtalen som kommissionen introducerar är partnerskap för ren handel och rena investeringar, med avsikt att bättre anpassa den europeiska utrikespolitiken och målsättningarna i EU:s industripolitik till varandra.

I meddelandet konstateras att kommissionen har föreslagit att mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen (CBAM) ska förenklas genom att minska den administrativa bördan för bland annat företagen. Det konstateras även att kommissionen under hösten 2025 ska presentera omfattande utvärderingar av CBAM, bland annat gällande frågan om utvidgning.

Vidare beskrivs den nära kopplingen mellan industripolitiken och förmågan att agera internationellt, att EU inte kan nå sina mål för ren industrialisering utan partnerskap med resten av världen. Europas ekonomiska framgång är också beroende av öppen, regelbaserad handel och tillträde till utomeuropeiska länders marknader för varor och kapital. Dessutom föreslås ett flertal åtgärder för att se till att utländska investeringar i EU bättre bidrar till den europeiska industrins långsiktiga konkurrenskraft. Kommissionen kommer att använda handelspolitiska skyddsinstrument och avser skärpa befintliga instrument genom att korta utredningstiden och i större utsträckning inleda utredningar på eget initiativ (ex officio) samt reflektera över behovet av fler verktyg.

Kompetensutveckling och arbetstillfällen av hög kvalitet

Meddelandet innehåller även en färdplan för arbetstillfällen av hög kvalitet för att hantera de sociala och sysselsättningsrelaterade utmaningarna som följer med industrins omställning. Kommissionen vill säkerställa att arbetstagare inom energiintensiva industrier och utsläppsintensiva sektorer får stöd och utbildning för att kunna ta del av de nya jobb som skapas inom grön industri. Förutom kompetensutveckling och arbetsmarknadsinsatser innehåller meddelandet förslag på sociala kompensationsåtgärder. Exempelvis föreslås social leasing av ren teknik, där låginkomsttagare ska kunna få ekonomiskt stöd för att få tillgång till elbilar, värmepumpar och andra klimatsmarta lösningar. Detta är en del av det bredare målet att säkerställa att omställningen inte ökar de sociala klyftorna och att alla EU-medborgare ska kunna dra nytta av den gröna ekonomin.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet utgör inte bindande lagstiftning och har därför ingen omedelbar effekt på gällande svenska regelverk.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Kommissionens meddelande har inga omedelbara budgetära effekter nationellt eller på EU-nivå, eftersom det inte utgör bindande lagstiftning.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar inriktningen för kommissionens meddelande om given för en ren industri. EU behöver stärka sin konkurrenskraft för att säkerställa en positiv utveckling för tillväxt, handel och arbete inom hela unionen samt för att klara energi- och klimatomställningen. Fossila bränslen måste fasas ut och tillgången till stabil och fossilfri energi öka. Det åstadkoms i en ekonomi som växer och där välståndet ökar. Regeringen prioriterar arbetet för stärkt konkurrenskraft som tillsammans med klimatomställningen utgör två av regeringens fyra EU-prioriteringar. Det är avgörande att skapa goda förutsättningar för en konkurrenskraftig och ren industriproduktion inom EU. Det är därtill viktigt för regeringen att lyfta fram de lösningar som svenska bolag kan erbjuda för att påskynda den globala omställningen. EU är en central aktör såväl för att påverka utsläppen inom unionen som att driva på omvärlden.

Som utgångspunkt anser regeringen att stärkt produktivitet och goda ramvillkor är förutsättningar för EU:s konkurrenskraft. Regeringen verkar för att fortsatta åtgärder på konkurrenskraftsområdet fokuserar på en fördjupad inre marknad genom bl.a. ökad efterlevnad, borttagande av handelshinder för tjänster, regelförenkling och minskad regelbörda för företag, ökad öppenhet, regelbaserad handel och nya frihandelsavtal. Vidare anser regeringen att entreprenörskap, forskning och innovation är viktiga faktorer för ökad produktivitet och konkurrenskraft.

Regeringen anser vidare att den gröna omställningen behöver utgöra en motor för EU:s konkurrenskraft. Ett förutsägbart ramverk är nyckeln till att skapa

givande förutsättningar för den gröna omställningen och för att stimulera privata investeringar.

Regeringen instämmer med kommissionen i att den gröna omställningen behöver beakta EU:s konkurrenskraft och ha en teknikneutral ansats mot nettonollutsläpp, där både förnybart och kärnkraft lyfts fram för att möta EU:s ambitiösa klimatmål och samtidigt stärka konkurrenskraften. Den gröna omställningen och konkurrenskraft går hand i hand. Regeringen delar därför ansatsen i given för en ren industri som framhäver teknikneutralitet och varje medlemsstats rätt att välja sin egen energimix. Fossila bränslen måste fasa ut och tillgången till stabil och fossilfri energi öka, inte minst för att klara en omfattande elektrifiering, bland annat för industrin. Alla fossilfria kraftslag kommer att behövas.

Regeringen delar den ansats som präglar given för ren industri och Draghi-rapporten som framhäver teknikneutralitet och varje medlemsstats rätt att välja sin egen energimix. En handlingsplan för överkomliga energipriser bör ge motsvarande förutsättningar för kärnkraft att bidra som för förnybar energi för att inte missa målet om klimatneutralitet och ökad konkurrenskraft.

Regeringen anser att en verklig energiunion förutsätter att EU bygger ett energisystem som vinner förtroende hos medborgarna. Regeringen anser också att Europa behöver fokusera på energisystemets totala systemkostnader.

Regeringen instämmer i att EU behöver minska problematiska strategiska beroenden avseende bland annat energi samt vissa kritiska råmaterial och framväxande tekniker för att bli mer motståndskraftig. Marknadsorienterade lösningar, inklusive nya frihandelsavtal, bör så långt som möjligt sökas för att begränsa dessa beroenden.

Utöver utfasning av fossila bränslen behövs ett starkt fokus på att minska utsläpp av farliga ämnen. Regeringen välkomnar åtgärderna som kommissionen föreslår kopplade till den cirkulära ekonomin på ett övergripande plan och konstaterar att giftfria materialflöden och fokus på att minska farliga ämnen är en nödvändig förutsättning för den cirkulära ekonomin. Det blir därför viktigt att hålla en hög miljöambition i initiativen kring kemikalieindustripaketet och regelverket kring cirkulär ekonomi.

Regeringen konstaterar att handelshinder och omfattande subventioner i tredjeland har snedvridit konkurrensen på den internationella marknaden för flera industriprodukter, vilket har utmanat EU:s industriella bas. Lämpliga multilaterala lösningar bör användas för att hantera de negativa effekterna av sådana åtgärder. Regeringen kommer att fortsätta att verka för europeisk öppenhet och försvar av det regelbaserade handelssystemet med WTO i dess kärna – som är centrala komponenter för den svenska industrins framtida utveckling och konkurrenskraft. Parallellt ska EU fortsätta verka för förutsättningar, såsom goda ramvillkor, som underlättar för industrin att möta nya utmaningar. Regeringen är generellt sett skeptisk vad gäller användandet av handelspolitiska skyddsinstrument och därmed även till kommissionens avsikt att i större utsträckning inleda utredningar om handelspolitiska skyddsinstrument på eget initiativ. Dessutom anser regeringen att motiven för att granska investeringar bör hållas isär från en bredare diskussion om konkurrenskraft och industripolitik.

Regeringen anser att givna för en ren industri bör utformas på ett sätt som beaktar både ett utbuds- och efterfrågeperspektiv. Mer fokus behöver läggas på att skapa gynnsamma förutsättningar för att skala upp efterfrågan på gröna tekniker och produkter med en marknadsbaserad ansats.

Regeringen konstaterar att det kommer att krävas stora investeringar för att möjliggöra den gröna omställningen. Regeringen anser att det fortsatt i huvudsak är privat kapital som behövs och understryker behovet av att mobilisera mer privat kapital vid sidan av offentliga investeringar. Regeringen noterar och ställer sig preliminärt tveksam till aviseringen om en bank för utfasning av fossila bränslen i industrin inom ramen för en ny konkurrenskraftsfond. Regeringen delar uppfattningen att det finns ett stort investeringsbehov för klimatomställningen för EU:s medlemsstater men avser samtidigt värna om medlemsstaternas rådighet över intäkterna från EU:s utsläppshandelssystem.

När det gäller offentlig upphandling anser regeringen att det inte ska vara tvingande att ställa krav på hållbarhet för upphandlande myndigheter och enheter eftersom det skulle riskera att minska och snedvrider konkurrensen. Eventuella förslag som rör offentlig upphandling bör utformas så att nödvändig flexibilitet bibehålls för upphandlande myndigheter och enheter att utforma upphandlingsförfarandet på ett sätt som främjar konkurrens och innovation.

Regeringen är samtidigt tveksam till att öka efterfrågan på EU-producerade rena produkter genom att introducera kriterier för lokal produktion, ”Made in Europe”, i både offentlig och privat upphandling då det riskerar att strida mot WTO:s avtal om offentlig upphandling eller andra internationella åtaganden som EU ingått.

Regeringen anser att ändamålsenliga regelverk och regelförenkling utan att kompromissa med skyddet för hälsa och miljö är av högsta vikt. Svenska och europeiska företag behöver ett ändamålsenligt och enkelt regelverk för att inte hamna efter i konkurrensen med företag utanför EU. Regeringen välkomnar därför kommissionens målsättning om att minska regelbördan för företag samt ansatsen till att förenkla och förbättra EU-lagstiftningen. Detta perspektiv bör också genomsyra kommande lagförslag inom ramen för given för en ren industri.

För att bedriva en effektiv klimatpolitik är det angeläget att motverka risken för koldioxidläckage. Det är därför viktigt att CBAM är en verkningsfull mekanism samtidigt som den administrativa bördan för företagen hålls så låg som möjligt och det är utifrån dessa förutsättningar regeringen kommer att analysera kommissionens rapporter om utvidgning. Regeringen anser att det är positivt att CBAM-förordningen ses över på temat förenklingar. Det finns mycket stor potential när det gäller att minska den administrativa bördan för företagen som CBAM innebär, speciellt vad gäller att ändra tröskelvärden. Det är samtidigt viktigt att mekanismens ursprungliga ambitionsnivå värnas och risker för kringgående minimeras.

Regeringen anser att det är effektiv konkurrens som gör företag konkurrenskraftiga och inte subventioner. Vidare anser regeringen att stöd till företag inte är en generell eller långsiktigt hållbar lösning. Därtill anser regeringen att stöd, oavsett dess finansieringskälla, inte ska gå till etablerade bearbetnings- eller tillverkningsprocesser, eftersom det riskerar att motverka den nödvändiga omställningen av ekonomin. Stöd kan i stället vara motiverat om det hanterar ett tydligt marknadsmisslyckande som inte kan åtgärdas på ett mer effektivt sätt. Det kan framför allt handla om att främja utveckling av innovativ teknik. Sveriges budgetrestriktiva linje ligger fast och det är viktigt att eventuella stöd inte tränger undan privat finansiering eller ökar den allmänna stödnivån inom EU.

Regeringen förespråkar en återgång till ett strikt statsstödsregelverk och kontroll. Det är viktigt att regelverket är evidensbaserat, målinriktat och proportionerligt. Regeringen anser att en vidlyftig statsstödsregim, inklusive möjlighet till matchning av stöd från tredjeland, är skadlig för den inre marknaden och leder till en statsstödskapplöpning såväl mellan medlemsstater som med tredjeland. Regeringen ser behovet av en försiktig och evidensbaserad ansats när det gäller förändringar i EU:s statsstödsramverk. Reglerna för statligt stöd bör övervakas kontinuerligt och revideringar bör föregås av en noggrann problemanalys och konsekvensbedömningar. Vidare anser regeringen att den föreslagna översynen av den allmänna gruppundantagsförordningen inte får leda till utökade stödnivåer i EU. Enligt regeringen bidrar en konkurrenspolitik som är grundad på effektiv konkurrens till nya, väl fungerande marknader. Den aviserade översynen av riktlinjerna om företagskoncentrationer kommer att analyseras närmare när information om innehållet har framkommit. Regeringen välkomnar informell vägledning till industriaktörer inom återvinningsområdet om hur samarbeten mest effektivt kan förenas med EU:s konkurrensregler.

Regeringen anser slutligen att det finns många politiska reformer och åtgärder som behöver genomföras i medlemsstaterna och inte kan överlätas till EU. Det handlar till exempel om förenkling av nationella regelverk, reformer av pensionssystem och åtgärder på utbildnings- och arbetsmarknadsområdet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej tillämpligt. Kommissionens meddelande avser en första färdplan som endast informerar om kommande politiska strategier och åtgärder.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Ej tillämpligt. Kommissionens meddelande avser en första färdplan som endast informerar om kommande politiska strategier och åtgärder.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Given för en ren industri togs upp för diskussion i konkurrenskraftsrådet den 12 mars och i miljörådet den 27 mars. Handlingsplanen för överkomliga energipriser diskuterades vid energirådet den 17 mars.

4.2 Fackuttryck och termer